
Redaktionen för Statsvetenskaplig tidskrift har ombett ett antal erfarna professorer i ämnet att, med fria händer, skriva en betraktelse över forskningsläget inom sitt eget specialområde. Axel Hadenius uppsats om demokratiseringsforskning är den första i denna artikelserie. I nästa nummer publicerar vi en uppsats av Dag Anckar om forskning i komparativ politik.

■ Internationell demokratisering Utvecklingstrender och förklarande faktorer

AXEL HADENIUS¹

ABSTRACT

International democratization. Trends and explaining factors. The aim of this essay is to provide an overview of current research on international democratization. I start by discussing the choice of empirical indicators. Given a set of indicators - Freedom House and Polity, which stand out as the most useful ones - I make a graphic representation of democratic tendencies in different regions in the world. In this survey one region, North Africa and the Middle East, comes out as exceptional; here no general improvements have been made since the early 1970s. I then make an account of explanatory conditions which have proved in large-n empirical studies to play a role for democratic progress (such as modernization, access to oil, popular demonstrations and the type of authoritarian regime). I end up in a puzzle, which regards the Muslim countries. We can establish, on the one hand, that these countries clearly under-perform democratically. But on the other hand, comparative research has not managed so far to point out *why* that is the case. We can see a pattern, but we cannot point out an empirically solid explanatory mechanism.

Demokratin har gjort stora framsteg i världen under senaste decennierna. Uppgången startade i mitten på sjuttio-talet. Den har beskrivits, i ett berömt verk av Samuel Huntington (1991), som den tredje internationella vågen av demokratisering. Allmänt har denna våg medfört de största framstegen för demokratins del någonsin. Dock har utvecklingen varit ojämn. Som vi ska se har de regionala skillnaderna varit betydande.

Hur mäta?

Det första problemet på dagordningen, för dem som vill forska om demokratisering, är att bestämma med vilka mått utvecklingen ska avläsas. Under åren har nämligen

1 Axel Hadenius är professor vid Statsvetenskapliga institutionen, Lunds universitet.
E-post: Axel.Hadenius@svet.lu.se

flera olika mått och demokrati-index kommit att utarbetas. Dessa har förvisso en hel del gemensamt. Det som står i centrum för intresset är i regel de basala procedurregler, som förknippas med den liberala demokratiuppfattningen – alltså sådant som har med val och politiska friheter att göra (fria och korrekta val, organisationsfrihet, yttrandefrihet, demonstrationsfrihet, m.m.). Det är också så att de olika indexen grovt sett ger en relativt samstämmig bild av demokratins ställning i olika länder. För samtliga länder i världen, år för år, ligger korrelationen (r) mellan indexen på nivån 0.80 – 0.90. Det innebär samtidigt att de grova dragen i den demokratiska utvecklingen under de gångna decennierna avtecknar sig på i stort samma sätt oberoende av vilket demokratimått som används.

Men trots likheterna finns det en betydande dissonans under ytan. Det som gör att den generella korrelationen blir så hög är att alla index i regel behandlar fallen i demokratiskalans ytterändar på ett likartat sätt. Länder som Sverige, Frankrike, Kanada och Nya Zeeland betraktas genomgående som höggradigt demokratiska, medan motsatsen gäller för länder som Kina, Uzbekistan, Saudiarabien och Kongo-Kinshasa. Om vi däremot tittar på mer nyanserade skillnader i demokratigrad, finner vi att samstämmigheten är betydligt mindre. I en prövning, som jag genomfört tillsammans med Jan Teorell, delades demokrati-indexen upp i olika skikt – hög, medel- och låg nivå – i avsikt att granska hur fördelningen inom dessa skikt sammanfaller. Korrelationskoefficienten (r) visar sig då bli avsevärt lägre. För några av de vanligare (Freedom House, Polity och Vanhanen) pendlar den i genomsnitt mellan 0.30 och 0.45. Lägst är koefficienten i regel bland den kategori av länder som har lägst demokratigrad. Här är alltså osäkerheten störst. Vill man registrera gradvisa förändringar i demokratinivå över tid kan det med andra ord spela roll vilket index man utnyttjar, särskilt när det handlar om förändringar bland de mer odemokratiska länderna (Hadenius och Teorell 2005 A). Det är vidare känt från annan forskning att utfallet av olika sambandsprövningar – mellan demokrati och andra förhållanden (t.ex. fred) – kan påverkas av vilken typ av demokratimått som används (Elkins 2000, Casper och Tufis 2003).

Valet av demokratimått är med andra ord väsentligt. Frågan är hur detta val ska göras? I en uppmärksam undersökning, som genomfördes av Garry Munck och Jay Verkuilen (2002) jämfördes olika index från i huvudsak metodologiska utgångspunkter. Några bestämda slutsatser av arten "best in test" dras inte vid denna granskning; snarare är det fråga om att belysa de olika indexens för- och nackdelar. I den nämnda studien med Teorell har vi försökt göra en mer explicit rangordning av de vanligaste demokratimåtten. Med hänsyn till innehållsliga (begreppsliga och metodologiska) kvaliteter fann vi att Freedom House och Polity hade ett försteg framför andra mått. Vidare granskade vi, i dessa fall, förekomsten av en eventuell bias, med hänsyn till hur bl.a. olika regioner och typer av regimer hade behandlats. Inga riktigt slående skillnader framkom vid den granskningen. Slutligen tittade vi närmare på ett hundratal fall där de två indexen gjort en påtagligt olikartad bedömning av graden av demokrati. Den huvudsakliga mönster, som vi fann, är att Freedom House under perioden från sjuttioalet fram till 1990-talets ingång tenderar att överskatta demokratinivån, medan den underskattas i Polity. Efter 1990 är förhållandet det omvända. Det vi funnit ge den bästa skattningen (för hela perioden, liksom för de två delperioderna) är att helt enkelt dra ett genomsnitt av de två demokratimåtten (Hadenius och Teorell 2005 A).

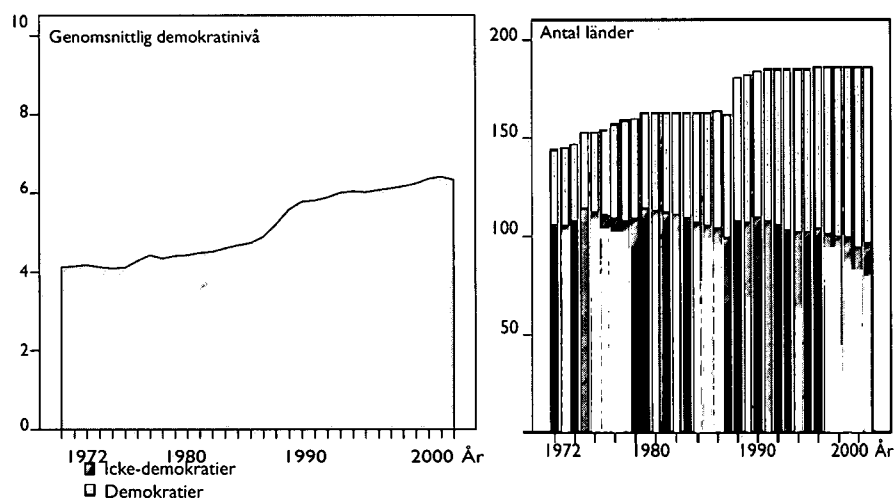
Det är detta kombinerade mått jag använder i den illustration av demokratis förändringar över tid, som nu följer.

Demokratiska framsteg

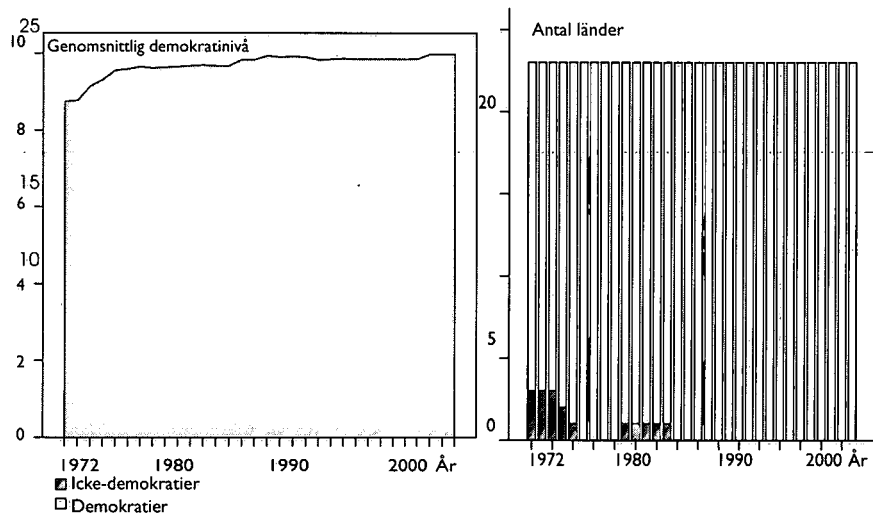
Figur 1 illustrerar den genomsnittliga nivån för världens länder under perioden 1972 till 2003 – uttryckta på en skala från 0 till 10. Den visar en uppgång från omkring 4 på skalan, vid periodens början, till strax över 6, vid periodens slut. Det är med andra ord en ökning med 50 % under de drygt trettio åren. Starkaste var den uppåtgående trenden i slutet av åttiotalet och början av nittiotalet. Därefter har den mattats av. Men den har ännu inte bytts i sin motsats, såsom skett vid uppgångar tidigare under 1900-talet. Någon auktoritär motvåg har så här långt inte inträffat.

I figuren finns också en uppdelning mellan länder som nått en hög demokratinivå ("demokratier", som ligger över 7.5 på skalan) och de som inte nått den nivån ("icke-demokratier"). Som vi ser har demokratiernas relativa andel ökat väsentligt under perioden. Det är med andra ord inte bara genomsnittet i världen som har höjts; det har också blivit fler fullvärdiga demokratier. Vid 2000-talets början kan ca 45 % av världens länder betecknas som demokratiska. Det betyder samtidigt att – trots framgången – en majoritet av världens länder ännu styres av icke-demokratiska regimer.

Låt oss nu följa utvecklingen region för region. Vi börjar med Västeuropa och Nordamerika (Figur 2). Demokratinivån är här genomgående hög, men vi ser en förändring som sker under 1970-talet. Det är tre länder i södra Europa, som nu demokratiseras: Portugal, Grekland och Spanien. Denna förändring var början på den in-

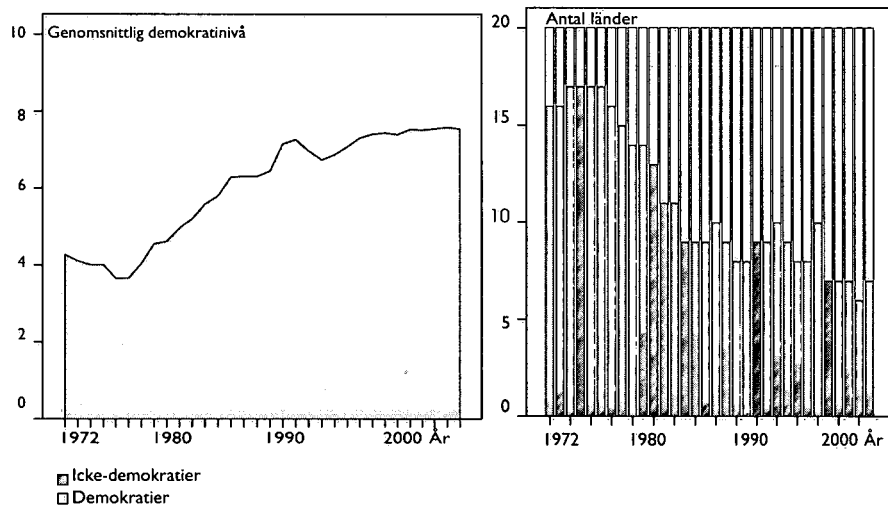

Figur 1. Demokratitvecklingen i världen.

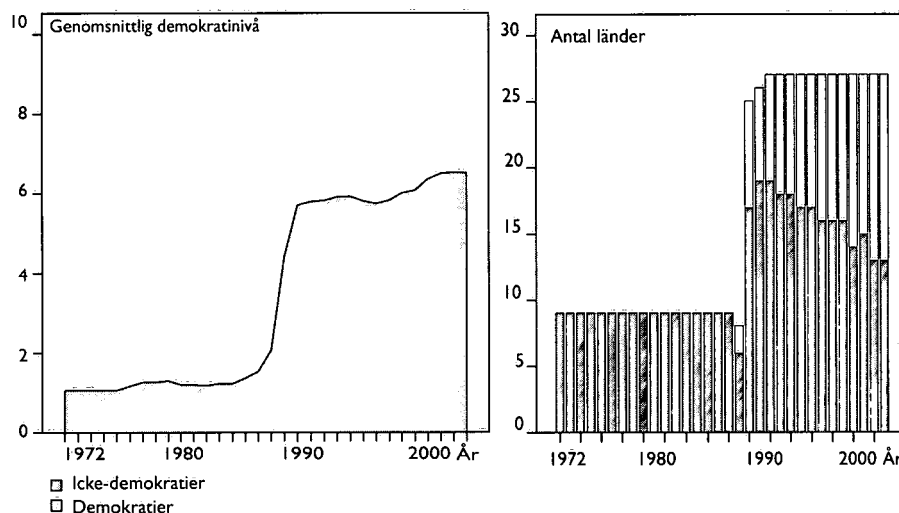

Figur 2. Demokratiutveckling, Nordamerika och Västeuropa.

ternationella våg av demokratisering, som nyss beskrevs. De första tecknen på en efterföljande effekt kom i Latinamerika (Figur 3). Här hade trenden under en längre tid varit nedåtgående för demokratins del. De militära juntor som börjat ta makten under 1960-talet hade med tiden blivit flera. Vid mitten av 1970-talet, efter kupper i bl.a. Chile och Argentina, var den militära politiska dominansen starkare än någonsin. Men därefter skedde en tydlig omsvängning. Under tio år, fram till 1980-talets slut, försvann alla militärregimer. De ersattes med civila regeringar av i flertalet fall relativt god demokratisk kvalitet. Från den lägsta punkten på sjuttioalet fram till 2000-talets

Figur 3 Demokratiutveckling, Latinamerika.

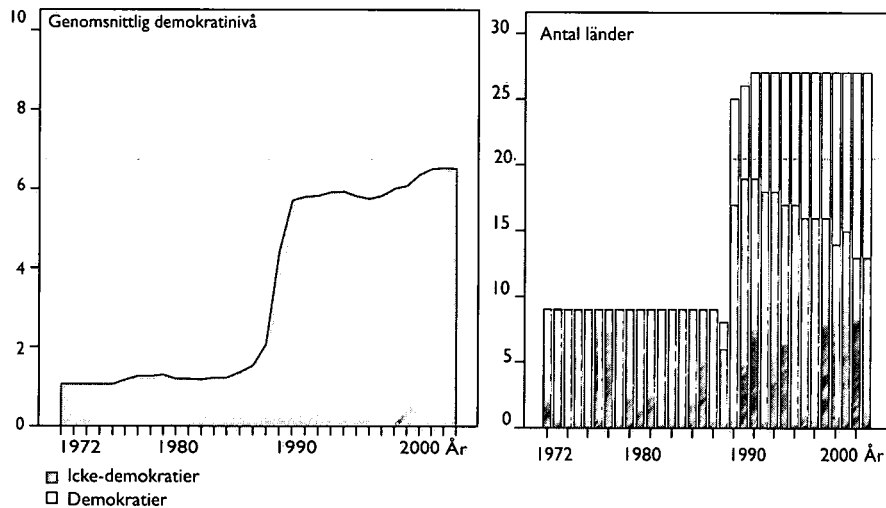

Figur 4. Demokratiutveckling. Östeuropa och Centralasien.

början har den demokratiska genomsnittsnivån fördubblats – och det har skett en, relativt sett, ännu kraftigare ökning av antalet fullvärdiga demokratier

Än mer dramatisk blev den förändring som skedde i det kommunistiska Östeuropa och Centralasien (Figur 4). Här var uppgången betydligt brantare; den var både snabbare och större. Inom loppet av några få år, vid skiftet mellan åttio- och nittio-talet, ökade den genomsnittliga demokratinivån med mer än 400 %. Och medan de fullvärdiga demokratierna tidigare lyst med sin frånvaro blev det snart ett tiotal sådana i området. Därefter planade trenden ut. Några nya demokratier tillkom i Östeuropa (i Rumänien exempelvis) men på andra håll, särskilt på Balkan och Centralasien och Kaukasus, skedde snarast en förstärkning av gamla auktoritära tendenser. Men under de senaste åren kan en uppgång åter skönjas; det gäller även efter 2003. I flera länder på Balkan (som Kroatien och Jugoslavien) har det skett tydliga demokratiska framsteg. Detsamma gäller för Ukraina. Vissa förbättringar har också skett i Kaukasus (Georgien) och i Centralasien (Kyrgizistan).

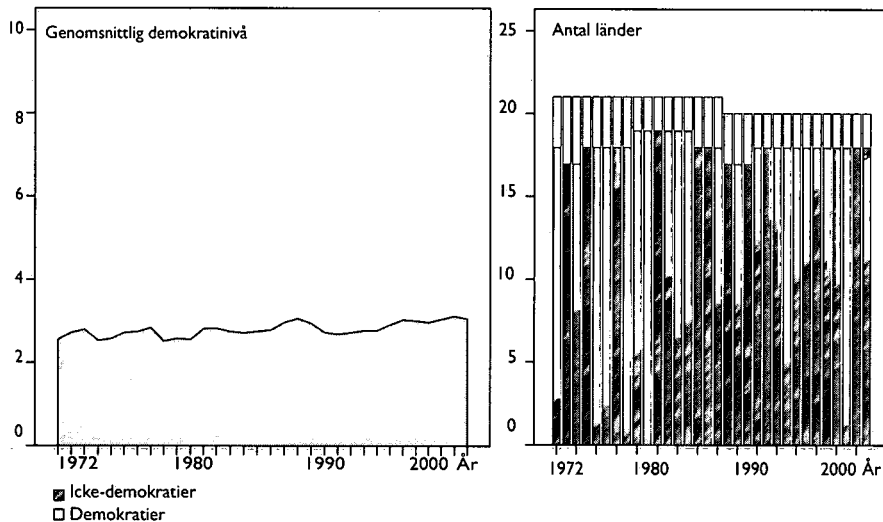
Omvälvningarna i Östeuropa kom att inverka på länderna i Afrika söder om Sahara (Figur 5). Fram till åttiotalets slut var enpartiregimer den vanligaste styrelseformen i detta område. När de kommunistiska enpartiregimerna föll i Östeuropa fick det återverkan i Afrika. Under en period på fem år, fram till 1995, försvann alla sådana regimer (med Tanzania som sist i raden). Även militärregimer, som det funnits flera av, drabbats av förändringens våg. Sammantaget har det skett en kraftig förbättring av demokratin under de senaste femton åren. Genomsnittet har ökat med närmare 150 % – vilket alltså är över den globala trenden. Men det är en ökning från en mycket låg ursprunglig nivå till en mellan hög nivå på 2000-talet. Antalet fullvärdiga

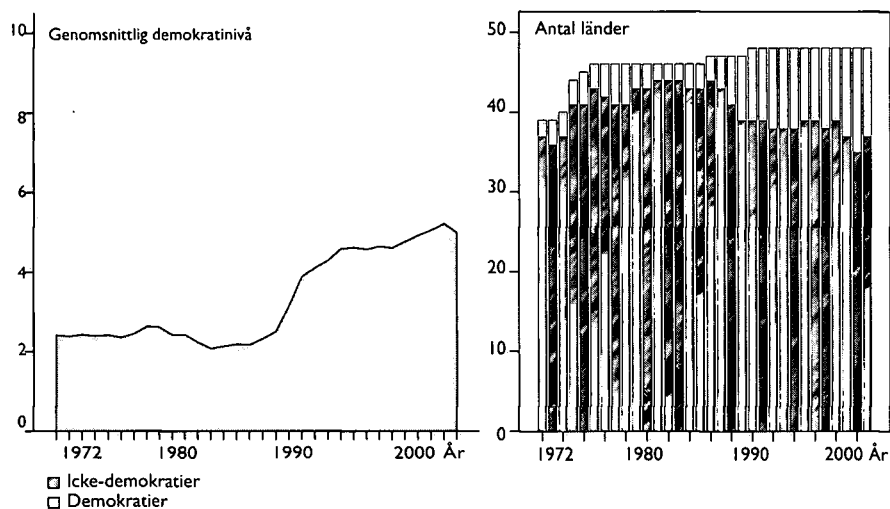
Figur 5. Demokratiutveckling. Afrika söder om Sahara.

demokratier är fortfarande litet. Till de hoppningivande fallen i denna kategori hör Sydafrika, Ghana och Senegal.

Det slående undantaget från den allmänna internationella trenden är Mellanöstern och Nordafrika (Figur 6). Här har det på det hela inte skett några förändringar alls under den period som beskrivs. Demokratinivån var låg vid 1970-tales början, och densamma gäller trettio år senare. Och, kan det tilläggas, inte mycket har hänt, som ändrar bilden, efter 2003. Tar man bort Israel och Cypern (den södra delen) är det icke-demokrati – av det starkt auktoritära slaget – som dominerar. Turkiet är det enda fall som markerar en avvikande, positiv trend. Här har väsentliga demokratiska framsteg

Figur 6. Demokratiutveckling. Nordafrika och Mellanöstern.

Figur 7. Demokratiutveckling. Bortre Asien.

skett under de senaste tio åren. Men ännu ligger landet under 7,5 på skalan. Det tillhör således inte klubben fullvärdiga demokratier.

I bortre Asien (Figur 7) har utvecklingen varit mera blandad. Vid sjuttioalets mitt skedde en demokratisk nedgång, som blev bestående ett årtionde framåt. Tecken på en förändring till det bättre kom i Filippinerna vid åttiotalets mitt. Därefter skedde också en demokratisering i länder som Taiwan, Sydkorea och Mongoliet. På senare tid har framsteg skett framförallt i Thailand och Indonesien. Men i flera andra länder, som Kina, Nordkorea och Vietnam, har praktiskt taget inga reformer i demokratisk riktning kunnat registreras. Som helhet har det under perioden skett måttliga demokratiska framsteg i regionen. Den största förändringen, från åttiotalets mitt fram till 2000-talets början, representerar en genomsnittlig höjning av demokratinivån med ca 65 %.

Förklarande faktorer

Den fråga som naturligt infinner sig är vad som förklarar att en demokratisk utveckling sker, eller inte? Om det vet vi numera en hel del, i varje fall då det gäller de mer långsiktiga trenderna. Här kan vi peka ut ett antal strukturella faktorer, som med rätt stor säkerhet avgör demokratiseringens möjligheter i olika länder. Dessa är de viktigaste faktorerna.

Modernisering, och därmed *socio-ekonomisk utveckling* ansågs länge vara den mest avgörande förutsättning för demokratiska framsteg. Först måste länder bli industrialiserade, rika och urbaniserade; därefter är de redo för en demokratisering, brukade det sägas. För det stora flertalet fattiga länder i Afrika och Asien saknades, i det perspektivet, det nödvändiga underlaget för demokratiska reformer. Men så enkelt (och dystert) är det inte. Även mycket fattiga länder som Indien har kunnat demokratiseras på

ett framgångsrikt sätt. Utveckling i ekonomiskt och socialt hänseende är förvisso en fördel. Genom utbildning m.m. förbättras de politiska resurserna på massnivå, och genom industrialisering och urbanisering stimuleras den politiska organiseringen. Sådana faktorer underlättar ett införande av demokrati. Men framför allt ökar de sannolikheten för att denna styrelseform ska kunna bibehållas och konsolideras, när den har blivit införd. Som Adam Przeworski och hans forskarkolleger har visat är sannolikheten för att demokratin ska kunna bevaras nära korrelerad med ländernas välstånd. I riktigt fattiga länder, med en BNP per capita under 1000 US dollar (vilket är fallet på många håll i Afrika) är sannolikheten för ett långsiktigt upprätthållande av ett demokratiskt styre mycket låg. Genast vid en BNP på 3000 dollar är chanserna avsevärt bättre. Och vid en nivå över 6000 är chanserna mycket goda; på den utvecklingsnivån är det mycket sällan som demokratier faller (Przeworski et al 2000; Hadenius och Teorell 2005 B).

Men också annat spelar roll.

Etniska och religiösa klyftor inom en befolkning är generellt till demokratin nackdel, eftersom de försvårar den tolerans och det fredliga samarbete som demokratin förutsätter. I och för sig finns det åtskilliga länder i världen, där sådana klyftor har kunnat hanteras. Indien kan återigen anföras som exempel. Men det är också känt att, om allvarliga konflikter på etisk och religiös grund bryter ut och blir långvariga, kan det vara mycket svårt att finna en (fungerande demokratisk) väg tillbaka. Nordirland, Sri Lanka och Ruanda kan nämnas som illustrerande exempel. Mycket diskussion har förts om hur en sådan utveckling skall kunna motverkas. En lösning som har vunnit stor återklang – både i den akademiska världen och i praktisk hantering – är den s.k. consociala modell, som har lanserats av Arend Lijphart. Tanken är att det förtroende, som gör ett demokratiskt samarbete mellan olika befolkningsgrupper möjligt, endast kan skapas genom inrättande av institutioner som garanterar en maktindelning mellan de olika grupperna. Lijphart har själv (1977 och 1999) pekat på en rad historiska fall där denna modell har haft framgång. Men han och andra har också visat på misslyckanden. Ännu saknar vi systematisk kunskap om under vilka förutsättningar (och via vilka kausala mekanismer) som den consociala modellen kan ha en avsedd, konflikt-dämpande verkan.

Det civila samhället har under senare årtionden ofta brukat nämnas som ett nödvändigt underlag för demokrati. Stora biståndsinsatser har också gjorts på detta område: för att stärka den folkliga organiseringen, till stöd för demokratin. Men relativt lite har kommit ut av dessa insatser (Carothers och Ottoway 2000). Problemet, för det första, är att det är svårt att stödja folklig organisering utifrån – och som det ofta blir – uppifrån. Man når ett elitskikt med kontakter utåt, men dessa grupper kan vara mycket marginaliserade i det land där de verkar. Ty, för det andra, kan autokratiska regimer effektivt trycka ner och politiskt isolera de grupper som kan utgöra ett hot; så sker bl.a. i Kina, Vitryssland och Egypten. Det som spelar roll är om civila grupper verkligen har en chans att träda fram och samla folk till öppna *demonstrationer* mot regimerna. Sådana aktiviteter har en tydligt demokratistimulerande effekt. Det såg vi bl.a. vid kommunistregimernas fall i Östeuropa – där det dock i flera fall var fråga om spontana, tämligen oorganiserade folkliga manifestationer. Det är bred medverkan i protesterna, under fredliga former, som är det viktiga (Teorell och Hadenius 2004).

Stor tillgång till profitabla naturresurser är i regel negativt för demokratin. Särskilt tydligt gäller det beträffande *olja*. Det stora flertalet länder, vars inkomster till större delen kommer från olja, uppvisar låga demokratiska prestanda. Det har, som Michael Ross har visat, flera orsaker. I sådana länder skapas en rentierekonomi, där statsledningen tillskansar sig stora ekonomiska intäkter. Det gör statsledningen till stor del autonom från samhället (några skatter behöver ofta inte tas ut). I gengäld blir samhällets olika grupper starkt beroende av statsledningen, som kontrollerar alla resurser av betydelse. Resurserna kan dessutom utnyttjas för att bygga upp en omfattande repressiv apparat, vilket ger regimen möjlighet att effektivt tillgripa hårdhänta åtgärder i den händelse en opposition träder fram (Ross 2000). Länder som Saudiarabien, Azerbadjan och Equatorial-Guinea illustrerar det sagda.

Ifråga om demokratin, som på andra områden, påverkas vi av våra grannar. Detta brukar kallas *diffusion*. En sådan effekt har vi sett klara exempel på, både i perioder när demokratin gått ner – som under mellankrigstiden – och när den gått upp – som i Latinamerika under åttiotalet och i Östeuropa vid nittiotalets ingång. Om demokratin tydligt förbättras i ett land har det en märkbar inverkan på grannländerna (Kopstein och Reilly 2000). Demokratins framgång (liksom dess tillbakagång) kan således vara självförstärkande. De framsteg som nyligen skett i Georgien, Ukraina och Kyrgizistan kan på så sätt bana väg för ytterligare framsteg i områdena ifråga. I det perspektivet blir det förstås intressant att se vad som kommer att hända i Irak. Skulle det försöket till demokratisering (genom militär intervention) bli lyckat kan det få spridningseffekter i regionen. Likaså skulle ett misslyckande – som följd, exempelvis, av skärpta konflikter mellan religiösa och etniska grupper – kunna få återverkningar också i grannländerna.

Sedan lång tid tillbaka i forskningen om demokratisering har religionsfaktorn varit ett uppmärksammat tema. Traditionellt har det funnits en skillnad mellan protestantiska och katolska länder. Det var de protestantiska, i regel, som demokratiserades först. Detta lade grunden för ett ganska elaborerat teoretiserande om den katolska kyrkans (och den katolska troslärans) auktoritära karaktär. Emellertid har skillnaden kommit att jämnas ut. I dagens värld ser vi ingen systematisk olikhet i grad av demokrati mellan länder med katolsk respektive protestantisk befolkning. Det är också tydligt belagt, bl.a. av Huntington (1991), att katolska kyrkan i åtskilliga fall spelat en aktiv roll i den demokratisering som skett sedan sjuttioalet.

Det som idag framförallt är föremål för diskussion är det faktum att *muslimska länder* underpresterar demokratiskt. De gör det även vid kontroll för de faktorer som här tidigare har nämnts. Vad beror det på? Flera bud om vad som skulle vara den förklarande mekanismen har lagts fram. Ett är att det i muslimska länder inte finns en klar åtskillnad mellan kyrka och stat: staten kontrollerar det religiösa livet. Så har emellertid varit fallet också i många protestantiska länder. Det har inte hindrat en demokratisering. Ett annat förslag är att den muslimska tron skulle vara mer auktoritär, mindre tolerant och allmänt anti-demokratisk till sin natur. Den ”politiska kulturen” i dessa länder skulle därför vara svärförenlig med demokratin. Detta har emellertid inte kunnat bekräftas i de studier av folkliga opinioner som gjorts i dessa länder; inget tyder på att muslimer skulle ha särskilt avvikande attityder på det demokratiska området (Hofmann 2004). Ett annat bud är att det hela bara är en återspeglning av ett regionalt feno-

men: det är Nordafrika och Mellanöstern som avviker. Således skulle det vara ett arabiskt snarare än ett muslimskt problem (Stephan och Robertson 2003). Men inte heller detta stämmer. Det negativa sambandet mellan muslimsk befolkning och demokrati står sig även om man i analysen helt plockar bort den arabiska världen. Vidare har (bl.a.) genderobalans och repressiv kapacitet (som är stor i båda fallen i muslimska länder) lanserats som bakomliggande förklaringar (Fish 2002, Bellin 2004) men kontroller för sådana faktorer ändrar inte bilden.

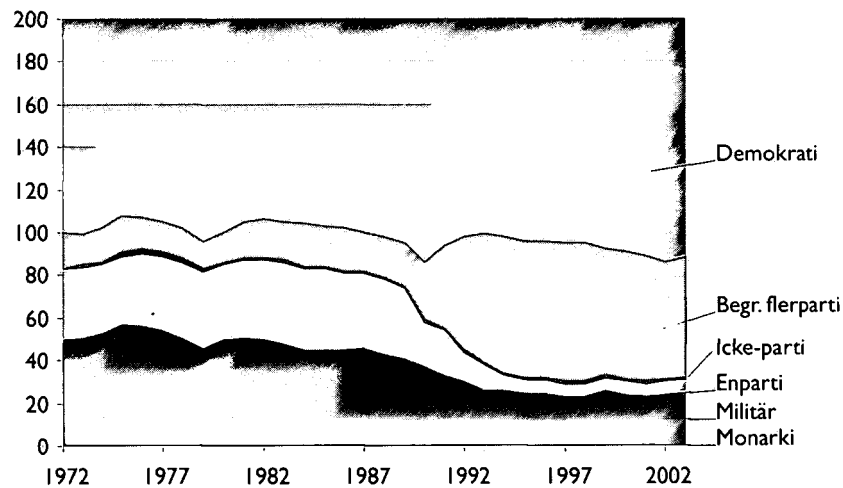
Något är det uppenbarligen med muslimska länder. Men vad det är kan vi inte säga. Vi ser ett samband men vi kan inte peka ut den förklarande mekanismen. Kanske är det ett skensamband – d.v.s. en återspeglning av andra förhållanden i muslimska länder som vi inte kommit på, eller inte haft möjlighet att pröva? Hur som helst finns det här ett problem som inbjuder till nya ansträngningar. Den som kan komma med en bra lösning, baserad på systematiska data, kan sannolikt göra sig ett namn inom den internationella demokratiforskningen.

Till listan över förklarande faktorer, som är av vikt, behöver ytterligare ett förhållande tilläggas. Den har att göra med *typen av auktoritär regim*. Alla icke-demokratiska regimer är inte lika lätta att förändra; vissa är betydligt mer motståndskraftiga än andra. Den första som kunde visa detta var Barbara Geddes (1999). Hon jämför regimer av tre slag – militära, enparti, och personalistiska – med hänsyn till deras stabilitet. Hon kan visa (bl.a.) att militärregimer är mer fragila än de andra, och hon kommer också upp med intressanta idéer om förklarande mekanismer (militärer har svag förankring i samhället; de är känsliga för intern splittring; och de har i regel en möjlighet att återvända till barackerna).

Jan Teorell och jag har nyligen gjort en uppföljning av Geddes' studie (Hadenius – Teorell 2006). Vi tillämnar, till att börja med, en vidare och något annorlunda klassificering av auktoritära regimer. Vi inbegriper, bland huvudtyperna, även traditionella monarkier, demokratiskt begränsade flerpartisystem och icke-partisystem (där det dock hålls val). Däremot tillämnar vi inte kategorin "personliga regimer". Ty som vi ser det kan graden av personalism variera inom alla slag av regimer (även demokratiska). Vidare skiljer vi de begränsade partisystemen med ett dominerande parti från de rena enpartisystemen – vilket Geddes inte gör.

Hur förekomsten av dessa regimtyper har förändrats mellan 1972 och 2003 visas i figur 8. Vi ser att de former, som förr var de vanligaste slagen av auktoritärt styre, militär- och enpartiregimen, numera är rätt sällsynta. Det som blivit den klart dominerande typen sedan början av nittioalet är det begränsade flerpartisystemet. Vi ser också att en form – traditionell monarki – i stort sett inte har förändrats alls i antal under perioden.

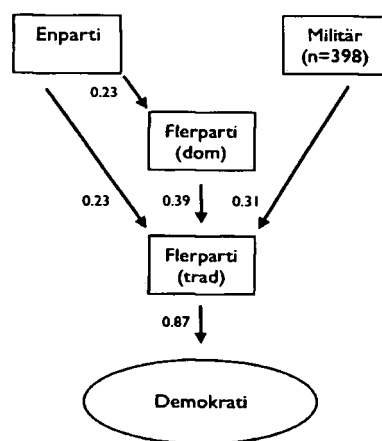
Vad gäller de olika regimernas stabilitet finner vi, i likhet med Geddes, att enparti-regimer är mer långlivade än militärregimer. Men mest långvariga är, med bred marginal, de traditionella monarkierna. Värt att nämna är också att de begränsade flerpartisystemen är ungefär lika bräckliga som militärregimerna. Men regimernas stabilitet är förstas en sak. Vad de förändras till när de faller, är en annan sak. Vissa blir kanske demokratier, andra övergår till någon annan form av auktoritärt styre. Den aspekten på regimers fall har Geddes inte följt upp. Men det har vi gjort. Det visar sig att i endast 20 procent av fallen resulterar ett fall för en auktoritär regim i en övergång till demo-

Figur 8. Regimtyper, antal, årsviis

krati. Och när så sker är det som regel ett begränsat flerpartisystem som förändrar sig. De mest vanliga vägarna till demokrati visas i figur 9. Det som är huvudrouten, som vi ser, är gå från ett dominerade flerpartisystem till ett traditionellt (icke-dominerande) flerpartisystem, och att sedan ta steget över till demokrati.

Det framkommer också, när vi kontrollerar för andra faktorer som tidigare har nämnts (liksom för graden av demokrati året innan), att det förhållandet att ett land styrs av en flerpartiregim av begränsat slag har en självständig, och mycket påtaglig,

Figur 9. Väggar till demokrati (Siffrorna i figuren anger sannolikheten för en regimförändring i en viss riktning.

inverkan. Förutsättningarna för en demokratisering påverkas i väsentlig grad av vilken typ av auktoritär regim som tillämpas.

Det faktum att det begränsade flerpartisystemet – som lättast låter sig demokratiseras – har blivit den vanligaste formen av auktoritärt styre, ger onekligen en hoppfull signal inför framtiden.

Frågan infinner sig: vad är den förklarande mekanismen? Vad är det som gör dessa regimer mer benägna att demokratiseras? Så här långt kan följande sägas.

- Begränsade partisystem intar i regel en mellanposition ifråga om demokratigrad. Regimer på mellannivån är allmänt mer instabila än andra (mer auktoritära eller fullvärdigt demokratiska). Det föreligger med andra ord ett kurvlinjärt (U-format) samband mellan regimers stabilitet och grad av demokrati.
- Begränsade partisystem är mer benägna än andra att förändras gradvis i demokratisk riktning. Det är inte förvånande med tanke på att de anordnar val med åtminstone något inslag av öppenhet och politisk konkurrens, och dessutom upprätthåller vissa, om än mycket begränsade, politiska friheter. Härigenom är dessa regimer mindre motståndskraftiga mot stegvisa förändringar, om än små, i demokratisk riktning.

Likafullt är det så att spännvidden är stor bland dessa regimer. Vissa begränsade partisystem ha relativt snabbt ersatts av ett demokratiskt styre. Flera av staterna i Östeuropa kan nämnas som exempel. Men det finns också exempel på mycket stabila regimer av motsvarande art. Singapore och Egypten kan bl.a. annat nämnas. Vad som förklarar denna skillnad i uthållighet bland de begränsade partisystemen ska förhoppningsvis kunna klargöras i framtida forskning.

Referenser

- Bellin, Eva (2004) "The Robustness of Authoritarianism in the Middle East. Exceptionalism in Coparative Perspective", *Comparative Politics* 36: 21-43
- Carothers, Thomas och Marina Ottoway (2000) *Funding Virtue: Civil Society Aid and Democracy Promotion*. Carnegie Endowment
- Casper, Gretchen – Claudiu Tufis (2003) Correlation Versus Interchangeability: The Limited Robustness of Empirical Findings Using Highly Correlated Data Sets, *Political Analysis*, 11:196-203
- Elkins, Zachary (2000) Gradations of Democracy? Empirical Tests of Alternative Conceptualizations, *American Journal of Political Science*, 44:287-294
- Fish, Stephen (2002) "Islam and Authoritarianism", *World Politics* 55:4-37
- Freedom House (1994). *1994 Freedom Around the World*. New York: Freedom House
- Geddes, Barbara (1999) "What Do We Know about Democratization after Twenty Years?", *Annual Review of Political Science* 2:115-44
- Hadenius, Axel – Jan Teorell (2005 A) "Assessing Alternative Indices of Democracy", *C&M Working Papers*, IPSA/APSA
- Hadenius, Axel – Jan Teorell (2005 B) "Cultural and Economic Prerequisites of Democracy: Reassessing Recent Evidence", *Studies in Comparative International Development*
- Hadenius, Axel – Jan Teorell (2006) "Authoritarian Regimes: Stability and Change, Pathways to Democracy", *Kellogg Institute Working Paper Series* (Under publicering i *Journal of Democracy*)
- Hofmann, Steven Ryan (2004) "Islam and Democracy: Micro-Level Indications of Compatibility", *Comparative Political Studies* 37:652-676
- Huntington, Samuel (1991) *The Third Wave. Democratization in the Late Twentieth Century*. Oklahoma University Press
- Kopstein, Jeffrey – David Reilly (2000) "Geographic Diffusion and the transformation of the Postcommunist World", *World Politics* 53:1-37
- Lijphart, Arend (1977) *Democracy in Plural Societies. A Comparative Exploration*. Yale University Press
- Lijphart, Arend (1999) *Democracies. Patterns of Majoritarian and Consensus Government in Twenty-One Countries*. Yale University Press
- Marshall, Monty – Keith Jagers (2002). "Political Regime Characteristics and Transitions, 1800-2002: Dataset Users' Manual", Polity IV Project, University of Maryland. Available online at: www.cidcm.umd.edu/inscr/polity
- Munck, Gerardo L – Jay Verkuilen (2002). "Conceptualizing and Measuring Democracy: Evaluating Alternative Indices", *Comparative Political Studies*, 35(1):5-34
- Przeworski, Adam, Michael Alvarez, José Antonio Cheibub och Fernando Limongi (2000) *Democracy and Development: Political Institutions and Well-Being in the World, 1950-1990*. Cambridge: Cambridge University Press
- Stepan, Alfred – Graeme Robertson (2003) "Arab, Not Muslim, Exceptionalism", *Journal of Democracy* 15:140-6
- Teorell, Jan – Axel Hadenius (2004). "Global and Regional Determinants of Democratization: Taking Stock of the Large-N Evidence." Paper presented at the 2004 Annual Meeting of the American Political Science Association, September 2–5, 2004
- Vanhanen, Tatu (2000). "A New Dataset for Measuring Democracy, 1810-1998". *Journal of Peace Research*, 37: 251-65